

Ebből a Kálvinból meg hogyan a túróba' lett Lenin?

– Kérdeztem volna, ha lett volna kitől megkérdezzem. Kérdezniem persze lehetett, de nem mindig, és főleg nem mindent. Szüleim a kényesebb dolgokban felelet helyett az elhallgatás taktikáját választották. Jobb nem beszélni valamiről, gondolták, ha bajos lenne a róla való beszéd. Nyilván az ötvenes évek logikája vagy technikája volt ez, amelyről magamnak még nem fogalmaztam akkor. Kisdobos voltam és nagydobos, úttörő, és később egy ideig lelkes KISZ-tag. Nos, a Kálvin/Lenin úti éra még előző, dobogató és utamat törős időszakomra esett.

A Gyulai Gaál Miklós Általános Iskolában végeztem elemi tanulmányaimat. Az iskola elnevezése meglehetősen nehézkes és hosszú volt, noha becsületes negyvennyolcas honvédhősről lett légyen szó, így inkább Kálvin úti iskolának hívta mindenki. (Ebben az időben nem nagyon tett a közbeszéd különbséget út és utca között, de ez nem zavart senkit a tájékozódásban.) Azt nem tudtuk persze, ki a franc lehetett az a Kálvin, és senki sem igyekezett bennünket erről felvilágosítani. Az utca végén állt ugyan egy református templom, de eszünk ágában sem volt a kettőt összefüggésbe hozni egymással, Kálvint a templommal, vagy fordítva. A másik iskolát Szelei úti iskolának hívtuk, pedig az még rövidebben is volt elnevezve valakiről, arra már nem emlékszem, kiről, a Szelei út elnevezésnek viszont volt értelmezhetősége, mert tudtunkkal elvezetett egészen Tápiószeléig. Hogy teljesebb legyen a zűrzavar, a harmadik iskolát nem Szolnoki úti iskolának hívta a népszáj, pedig egészen a Szolnoki úton volt és az – akkor még – vitt Szolnokig, hanem Zsidó iskolának. Nem mintha oda csak zsidók jártak volna, nem is telt volna ki belőlük egy-egy évfolyam, amúgy sem vettük volna észre, mi, gyerekek, azok-e vagy nem azok, hanem mert a magtárnak használt nagy és elhanyagolt zsinagóga szomszédságában állt. (Később, amikor már tudni lehetett az emigráns írókról is, kiderült, abban a házban született Házy Gyula, s akár büszke is lehettem rá, hogy én is oda jártam – úgy, átmenetileg.)

Bevallhatom, valamennyien könnyebbültünk, akik nem kérdeztek otthon, mert a kérdésekre nem kaptak volna választ, amikor bejelentették, hogy a Kálvin utcát át-keresztelik Lenin útra. Jobb volt olyan úti iskolába járni, amelyeknek – volt értelme. Leninről tudtuk, ki volt, mármint hogy a proletariátus felszabadítója, a kommunizmus megálmodója, az emberiség jobbik felének legnagyobb jótévedője. Nagy- vagy kisdobosként, néha cintányérosként a zeneiskola fúvószenekarában, minden november 7-én, amikor a felnőttek hosszan megkoszorúzták a szovjet emlékművet, boldogan játszottuk, egymás után akár tízszer is, a Lenin-gyászindulót. *A zsarnokság dőzsöölt és ulti torát, és százezrek vérével festette bíborát* – zengett a fúvósokat megtámogató önkéntes kórus. Ez már valami. Ezt csinálja utána az a Kálvin, vagy ki. Nem csinálta utána. Előtte csinált – mást, és nagyon máshogyan. Ő nem dőzsölt, nem torozott, és nem festette százezrek vérével sem a bíborát. Aki mindezt véghezvitte, mármint a zsarnokság megteremtését, dőzsölését, torozását és milliók vérével festegetett szabad idejében, éppenséggel a gyászinduló és iskolánk névadója, Lenin volt. Hm... Ne vessünk, tünődjünk, keseredjünk el, legyintsünk... eh, történelem... vagy tünődjünk el azon, az éneklők közül hányan gondoltak ez utóbbira, s énekeltek ígyen...

Zalán Tibor

NAPÚT

Irodalom, művészet,
környezet

XI. évfolyam 9. szám

A Cédrus Művészeti Alapítvány megbízásából kiadja a Napkút Kiadó Kft. Megjelenik évente tízszer.

Főszerkesztő: **Szondi György**. Szerkesztik: **Bába Szilvia** (művelődés), **Balázs Géza** (nyelvművelés), **Bognár Antal** (próza), **Elek Szilvia** (zene), **Király Farkas** (vers), **Kovács Ildikó** (szöveggondozás), **Prágai Tamás** (dokumentum), **Sebeők János** (környezet), **Szondi Bence** (törtélem), **Vincze Ferenc** (műbírálat), **Wehner Tibor** (művészet).

Szerkesztőségvezető: **Szondi Eszter**. Terjesztés: **Németh Lóránt**.

Napút-kör: **Csűrös Miklós, Gazdag Dávid, Gráfik Imre, Hankiss Elemér, Dr. Koncz Gábor, Radnóti Zsuzsa, Rakovszky Zsuzsa, Schwajda György, Konrad Sütarski** (tiszteletbeli konzulensek).

Alapította: **Masszi Péter**. Lapterv: **Gosztola Gábor**.

Szerkesztőség: 1014 Budapest, Szentháromság tér 6. mf. sz. 29. • Telefon/fax: (1) 225-3474

E-mail: napkut@gmail.com • Honlap: www.napkut.hu

A Cédrus Művészeti Alapítvány adószáma: 18110661-2-41

Nyomdai kivitelezés: Érdi Rózsa Nyomda. Terjeszti a Hírker Zrt. és az NH Zrt. ISSN: 1419-4082

B2-páholy

Zalán Tibor: Ebből a Kálvinból meg
hogya a túróba' lett Lenin? . . . . . borítóbelső

Preambulum

Radácsi György: Kálvin János,
az Isten küldötte 3
Dr. Koncz Gábor: Családi Kálvin 6

Hit, teológia, egyház

Dr. Dienes Dénes: Kálvin János élete,
reformatori munkássága 16
Dr. Hörcsik Richárd: Kálvin hatása
a XVI. századi magyarországi reformációra 38
Dr. Füstli-Molnár Szilveszter:
*Szemponok az ecclesia semper
reformanda* elvének érvényesítéséhez . . . 51
Dr. Koncz Sándor: Református örökségünk . . 66

Teológia, társadalom, művelődés

Dr. Szathmáry Béla: Kálvin és a kálvinizmus
aktualitása a világban és az egyházban . . . 71

Tárlat

Keresztes Dóra Biblia-illusztrációi
(színes melléklet)

Teológia, társadalom, művelődés

Dr. Éles Csaba: Kálvintól Kazinczyig. 89
Gulyás Gyula: Kálvin a tisztességes haszonról 116
Albert Gábor: A magyarság
és a kálvinizmus 130
Agárdi Péter: Műveltségi modellek,
kulturáfelfogások a két századelőn 140
Dr. Gaál Botond: Kálvini vonások
a magyarok lelki arcán 156

Utókori üzenetek

Dr. Koncz Sándor: Kálvin magyar kutatója . . 187
Dr. Koncz Gábor: Feladatokat adott. 199
Dr. Bolvári-Takács Gábor–Dr. Dankó Imre:
Történelem, egyház, kultúra
– Kálvin szellemében. 207

Melléklet

Káva Téka - Napút-füzetek 39.

Harsányi István: A reformáció hatása
a magyar közművelődésre (1923)

A Napút Kálvin 500 tematikus számának
vendégszerkesztője

Dr. Koncz Gábor

PhD egyetemi magántanár, főiskolai tanár,
a Magyar Kultúra Alapítvány igazgatója,
a Magyar Comenius Társaság alelnöke.

E számunk képzőművész vendége, **Keresztes Dóra** 1972-től 1977-ig tanult a Magyar Iparművészeti Egyetem könyvművészeti szakán. Tanára Haiman György és Kass János volt. Ezután az egyetem kétéves meseterképző tagozatát is elvégezte. A képzőművészet számos ágával foglalkozik: festészet, grafika, könyvillusztrálás, tipográfia, plakáttervezés, díszlettervezés és animációsfilm-készítés. Filmjei és képzőművészeti alkotásai a magyar népi kultúra hagyományainak jelenkori megidézését, újra átélhetővé tételét kívánják megteremteni – miközben lényegesnek tartja a modern művészet szín- és formakincsének, kompozíciós elemeinek, absztrakciós transzformációinak tudatos használatát is. Munkái több hazai és nemzetközi kiállításon és filmfesztiválon sikerrel szerepeltek. Filmművészeti tevékenységét Balázs Béla-díjjal (2005), képző- és iparművészeti munkásságát Ferenczy Noémi-díjjal (2003), illusztrátori tevékenységét IBBY-díjjal (2003 és 1994) ismerték el. E-mail: keresztesdzs@gmail.com

Biblia-illusztrációi megtalálhatók a színes mellékletben, valamint a 5., 37., 65., 129., 198. és 212. oldalon.

E számunk megjelenését
az Oktatási és Kulturális Minisztérium
és a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.

OKTATÁSI
ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM

OKM

nka

Nemzeti Kulturális Alap

NAPÚT

Irodalom, művészet,
környezet

XI. évfolyam 9. szám

Kálvin 500

PÁL APOSTOL